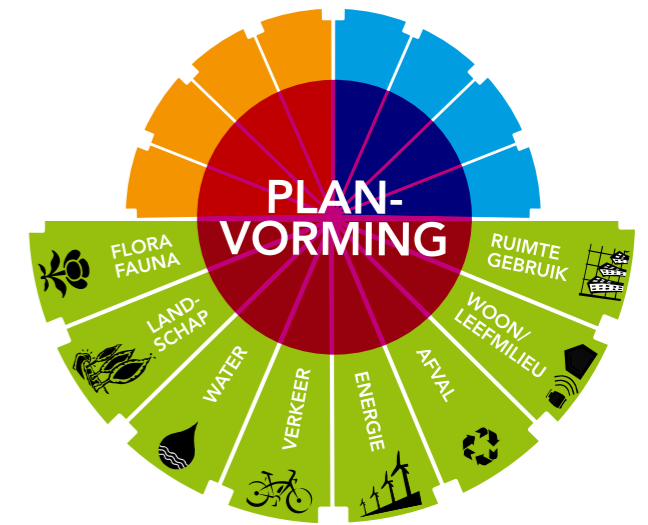

SAMENWERKING RECEPT VOOR DUURZAME GEBIEDSONTWIKKELING

SAMENWERKING RECEPT VOOR DUURZAME GEBIEDSONTWIKKELING

IMPRESSIE WERKCONFERENTIE GEBIEDSONTWIKKELING IN DE PROVINCIALE PRAKTIJK, VANUIT **RUIMTE**, **WATER** EN **MILIEU**

Op 10 december 2009 vond een bijzondere IPO-werkconferentie plaats in het beleevingscentrum SMAAK in de Utrechtse Galgenwaard. Provinciale professionals vanuit milieu, water en ruimtelijke disciplines kwamen bijeen om gezamenlijk te proeven van de praktijk van integrale gebiedsontwikkeling. Tijdens deze startbijeenkomst van de strategische IPO Werkgroep Milieu in Omgevingsbeleid stond de vraag centraal hoe de provincie een duurzame gebiedsontwikkeling kan regisseren, stimuleren en faciliteren. Biedt meer samen optrekken bij ruimtelijke ontwikkelingen kansen voor kwaliteitsverbetering? Het kookproces fungeerde als metafoor voor het samen werken naar een appetijtelijk resultaat. De deelnemers gingen gaandeweg zo op in het koken, dat pas tijdens het diner de inhoudelijke verdieping kon worden opgediend.

De inleidingen, de vier praktijkvoorbeelden en de diner-discussie leverden inspirerende beelden op over het proces, de inhoud en het gereedschap van gebiedsontwikkeling. Ze geven een doorkijk naar de mogelijke toekomst van duurzame gebiedsontwikkeling en de provinciale rollen daarbij.

De uitkomsten zijn kernachtig samengevat, als geheugensteun voor het verbreden en verdiepen van het netwerk rond duurzame gebiedsontwikkeling. En gelukkig hebben we de foto's nog!

Co Verdaas, gedeputeerde van Gelderland: de essentie van gebiedsontwikkeling is 'samen koken zonder recept'

Andy van den Dobbelsteen, hoogleraar Klimaatontwerp TU Delft: klimaatadaptatie en energieneutraliteit zijn urgente opgaven voor de ruimtelijke ordening

DOELGERICHT SAMENWERKEN AAN KWALITEIT

Gebiedsontwikkeling is mensenwerk. Het is geen lineair proces, maar het gaat om het verbinden van zaken. Een stip op de horizon, een gezamenlijk toekomstperspectief, is daarvoor essentieel. De weg er naartoe is ongewis, en vraagt veel van de projectleider. Maar ook de andere deelnemers moeten zich telkens afvragen: wat kan mijn bijdrage aan de ontwikkeling en aan de progressie daarin zijn? Doorbreek de impasse tussen milieu en gebiedsontwikkeling. Aan de rem hangen lost niets op!

DUURZAME GEBIEDSONTWIKKELING IN EEN VERANDEREND KLIMAAT

De gevolgen van klimaatverandering zijn daar, en we kunnen er maar beter meteen op inspelen. Klimaatadaptatie en een duurzamere energievoorziening zijn veranderingen die een plek moeten verwerven in de ruimtelijke omgeving. En die veel kansen herbergen. Het vraagt echter om vernieuwende benaderingen op alle ruimtelijke schaalniveaus. De provincie kan daarin de regie nemen, zo wijzen studies uit in bijvoorbeeld de provincies Groningen (Hotspot) en Zuid-Holland (Zuidplaspolder).

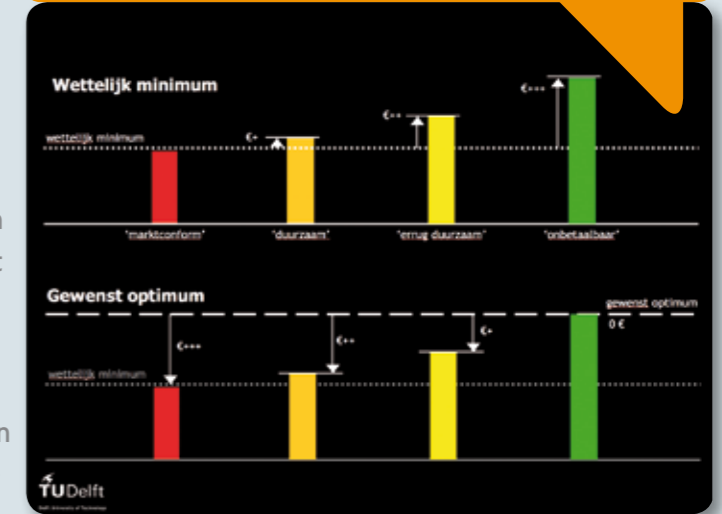
NORMEN IN DE WEG AAN DUURZAME GEBIEDSONTWIKKELING?

Niet de norm maar de gebiedskwaliteit moet centraal staan, daarover waren de beide inleiders het eens. De verhoudingen tussen ruimte en milieu lijken in die richting te veranderen. Landelijke ontwikkelingen als de Crisis- en herstelwet en het actieprogramma Vernieuwing Instrumentarium Gebiedsontwikkeling, pogen de stroperige besluitvorming los te gaan trekken. Voor Co Verdaas kan dat eigenlijk niet ver genoeg gaan: als er geen normen meer zouden zijn, gaat dan alles ineens verkeerd? Hij verwacht meer ruimte voor creativiteit, en vertrouwt er op dat het gezonde verstand de zaak in het gareel houdt.

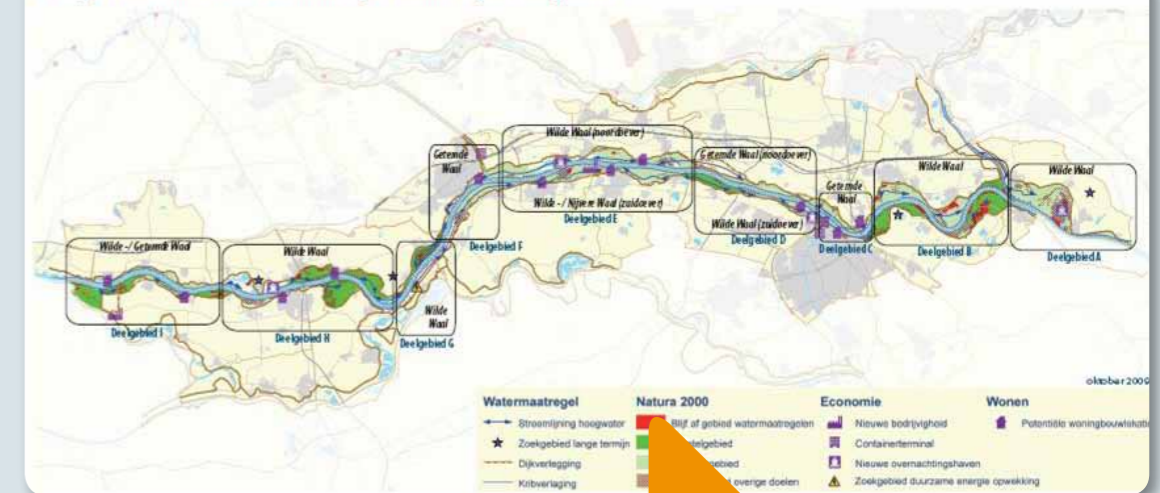
WERKSESSIE WAALWEELE

Klimaatverandering is de aanleiding om langs De Waal en haar oevers tegelijkertijd meer ruimte voor water en natuur, meer kwaliteit en meer economische ontwikkeling te realiseren. WaalWeelde biedt een streefbeeld voor het Waalgebied van de Duitse grens tot aan Gorinchem. Projectenveloppen verbinden de uitvoering aan beide oevers. Ruimtelijke kwaliteit en samenhang zijn leidend bij ieder Waaltraject. Conditie daarvoor zijn samenwerking tussen de actoren uit een gebied en de integrale visie. De ambitie is de projecten zo duurzaam mogelijk uit te voeren. De provincie stimuleert de verdere integratie van duurzaamheid in de projecten, zoals via Communities of Practice. In Waalweelde komt de regiefunctie van de provincie nadrukkelijk naar voren.

Andy van den Dobbelsteen pleit voor het omdraaien van de normen. De huidige minimumnormen zijn de standaard en marktconform. Alles wat daarboven wordt gerealiseerd (kwaliteit!) is dus duur. Stel daarom het duurzame niveau als basis, en hang aan maatschappelijk minder gewenste oplossingen (lage kwaliteit) een prijs (via belasting of grondprijis).

Concept Visie WaalWeelde - Ruimtelijke kwaliteit per deelgebied

Samen kom je verder als publieke en private partijen, alleen ga je echt niet sneller

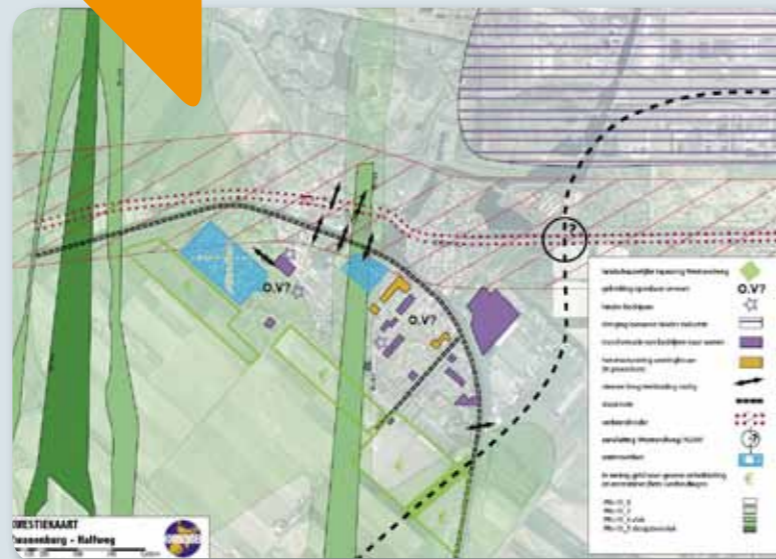
Ga niet te snel onderhandelen maar zorg eerst voor eenzelfde kennis bij partijen

Door verevening op bovengemeentelijk niveau ontstaat er meer ruimte voor ruimtelijke kwaliteit

WERKSESSIE SUGAR CITY

Sugar City laat de spanning zien tussen sector-denken binnen milieu en gebiedsontwikkeling. Strikte interpretatie van het Schiphol-beperkingenbeleid van VROM staat een levensvatbare toekomst van Halfweg in de weg. Met het vertrek van de suikerfabriek dreigde een gebied van 11 hectare met industrieel erfgoed volledig te verrommelen. Sugar City biedt, nauwgezet afgestemd op de omgeving met z'n waardevolle industriële gebouwen, een mix aan functies en een station. Halfweg krijgt een levendig gebied, met kantoren, bedrijven, winkels, horeca, hotel, congrescentrum, megabioscoop en een jachthaven. De tot kantoren getransformeerde silo's, zijn een icoon voor duurzaamheid en kostenbesparing.

Vergroot de scope van het project om gebiedsurgentie te krijgen en alle belangen te pakken

Verander door gebiedsgericht maatwerk de - sectorgerichte - mindset van mensen: stel het unieke en specifieke van het gebied centraal

Provinciale meerwaarde? Dansen door de schalen om beleidsurgentie en gebiedsurgentie te verbinden

Toepassing van de Ontwerptafel geeft partijen snel meer inzicht en brengt de milieu- en duurzaamheidsgevolgen goed in beeld

WERKSESSIE RIJNENBURG

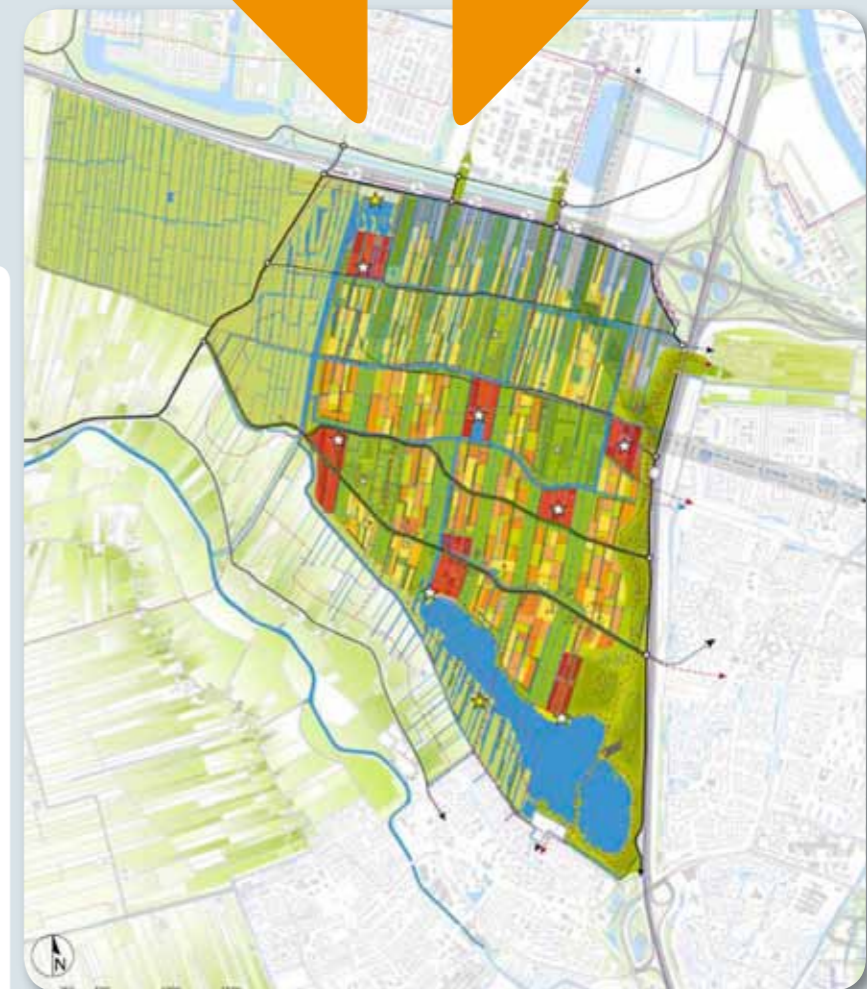
In de oksel van de A12 en A2 komen 7000 woningen en 90 ha bedrijventerrein in een groen en waterrijk gebied. In 2008 is op initiatief van de provincie Utrecht een extra ambitie toegevoegd: Rijnenburg wordt klimaatbestendig en duurzaam ontwikkeld. Een Klimaatatelier, waarin gemeente, provincie en waterschap samenwerken, ontwikkelde parallel aan het opstellen van de structuurvisie de bouwstenen daarvoor. Verrassende en inspirerende kwaliteitsverbeteringen, zoals vergaande energiebesparing en zelfs energieopwekking, zijn met behulp van het instrument Duurzaam Ontwerpen geïntegreerd in het ontwerp van de structuurvisie Rijnenburg. Wonen, werken en recreëren krijgen hun plek in het kenmerkende polderlandschap, goed bestand tegen de klimaatveranderingen die ons te wachten staan.

Iconen van het klimaatatelier

Er is in vroege fasen van het ruimtelijk planproces bij Rijnenburg voor een top-downbenadering gekozen. Is dit de juiste manier?

De inspanning om de duurzame ambities daadwerkelijk te realiseren zal nog veel groter zijn dan wat tot nu toe gedaan is: het werkelijke gevecht komt nog!

Belangrijk dat iedere deelnemer zich openstelt voor de andere deelnemers en belangen.

HET KOKEN: SAMEN WERKEN AAN KWALITEIT

De werk- en kooksessies wijzen uit dat een gemeenschappelijk doel voor de deelnemers erg belangrijk is. Zodra een aansprekend eindresultaat is gevraagd, gaat iedereen al snel vol overgave aan de slag. Binnen korte tijd zijn nieuwe contacten voor samenwerking gelegd.

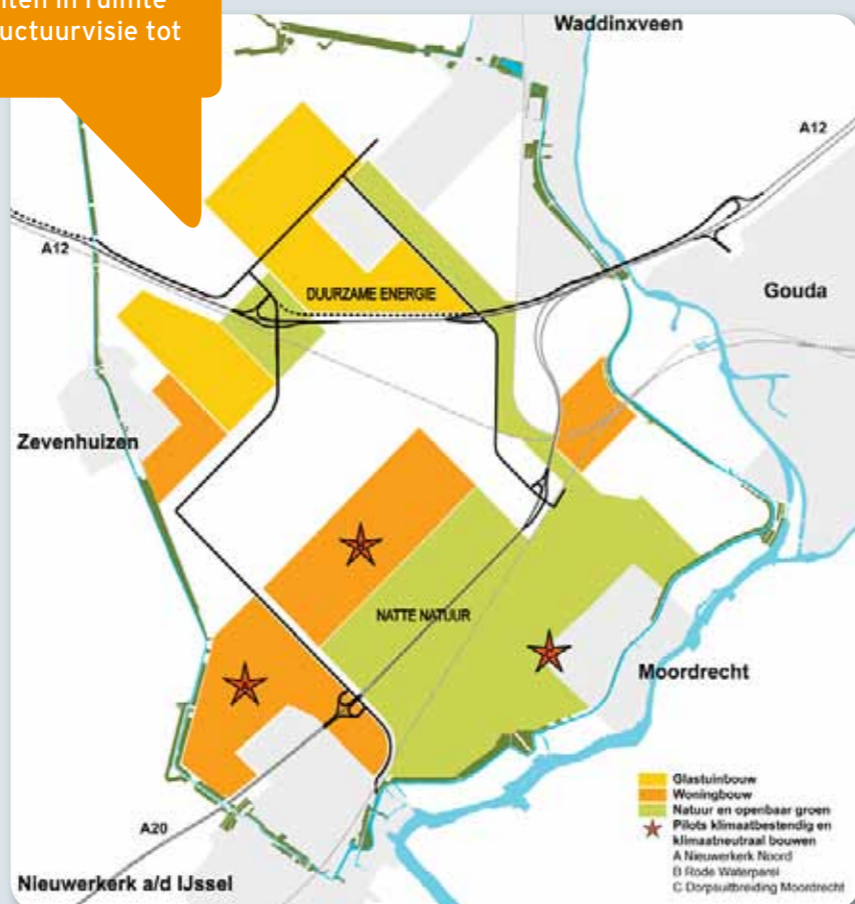
De slagingskans is vervolgens afhankelijk van de communicatie tussen de deelnemers. Elke deelnemer is voor een goede uitvoering afhankelijk van keuzen en handelingen van anderen. Goed naar elkaar luisteren en over het eigen taakveld heen kijken, perken de risico's fors in. Openheid schept vertrouwen: de ideale voedingsbodem voor motivatie en creativiteit!

Duurzame - lange termijn - belangen vervlechten in ruimtelijke planvorming vereist aandacht van de structuurvisie tot op het niveau van uitvoering

WERKSESSIE ZUIDPLASPOLDER

De Zuidplaspolder herbergt het laagste gebied van Europa en gaat, naast waterberging, natuur en recreatie, volop ruimte bieden aan wonen, werken en kassen. In de structuurvisie zijn hoge eisen gesteld aan de duurzaamheid en milieukwaliteit van het gebied. Toekomstige bewoners en bedrijven mogen geen last krijgen van de effecten van klimaatverandering. Het Xplorelab van de Provincie Zuid-Holland onderzocht de klimaateffecten in de Zuidplaspolder en mogelijke oplossingen. Niet de lage ligging maar de droogte is in de toekomst het grootste vraagstuk.

Vanuit de analyse zijn vijf klimaatbestendige voorbeeldprojecten ontwikkeld. De meerkosten komen op tientallen miljoenen euro's, maar het maatschappelijk saldo is uiteindelijk positief. Het plan voor de Zuidplaspolder blijkt klimaatbestendig en kán nog beter. Er liggen kansen als unieke proeftuin voor duurzaam en klimaatbestendig bouwen. Door deze kansen te verzilveren kan de Zuidplaspolder zich duurzaam wapenen voor de toekomst.

Klimaatbestendigheid is geen norm maar een manier van werken. Vroegtijdig betrekken van de juiste partners en een ontwerpende houding van de deelnemers zijn cruciaal

Met maatregelen voor klimaatadaptatie kunnen ook de duurzaamheid en ruimtelijke kwaliteit worden vergroot

The proof of the pudding is in the eating: the making of the pudding is in the meeting...

HET DINER: SAMEN GENIETEN VAN DE VRUCHTEN VAN DE DAG

Tijdens het afsluitend diner kwam naar voren dat duurzame gebiedsontwikkeling een kwestie is van:

- het centraal stellen van het gebied én van de mensen
- het tijdig inhoudelijk verbinden van zaken, ook binnen de provinciale organisatie
- goede regievoering, met zicht op alle belangen
- vernieuwende werkwijzen
- maar ook van bestuurlijke lef

De provincie heeft dan, vanuit het grotere geheel, een bijzondere en kansrijke positie om duurzame gebiedsontwikkeling te bevorderen. Milieu- en waterbijdragen dragen daaraan bij, zodra deze op de kansen in het gebied zijn gericht. Vernieuwing komt echter niet vanzelf, ontmoetingen zijn nodig voor verrassende perspectieven.

COLOFON

Uitgave: Strategische IPO Werkgroep Milieu in Omgevingsbeleid (SWMO)

Begeleiding: André van Eijk, provincie Noord-Holland, Werncke Huslage, provincie Zuid-Holland

Samenstelling en redactie: Rob Rothengatter, RLoC Amsterdam

Vormgeving: Maarten Ponjée, Bureau Ponjée te Alphen aan de Maas

CONTACTPERSONEN MILIEU IN OMGEVINGSBELEID

Utrecht	Joop Machielse	joop.machielse@provincie-utrecht.nl
Groningen	Tjitte de Vries	t.de.vries@provinciegroningen.nl
Gelderland	Wim Knoppert	w.knoppert@prv.gelderland.nl
Noord-Brabant	Hans Meulenbeld	jmeulenbeld@brabant.nl
Limburg	Harma Albering	h.j.albering@prvlimburg.nl
Zuid-Holland	Werncke Huslage	w.jg.husslage@pzh.nl
Overijssel	Wim Gerritsen	w.gerritsen@overijssel.nl
Flevoland	Rogier Wilms	rogier.wilms@flevoland.nl
Noord-Holland	André van Eijk	eijka@noord-holland.nl
Drenthe	Willem Huizing	w.huizing@drenthe.nl
Friesland	Gerard Jonker	g.jonker@fryslan.nl
Zeeland	Jan Maljaars	j.maljaars@zeeland.nl
IPO	Frank Puijn	fpuijn@ipo.nl